

Politik Bilim

Sanayi stratejisi tartışmaları (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Prof. Dani Rodrik'in geçen hafta sözünü ettiğim sunuşunun gazetelerimizde en çok üzerinde durulan bölümü şuydu: ***"Gelişmiş ülkeler verimlilik artışını, ancak inovasyon, ARGE ve teknolojik yenilenme ile gerçekleştirebilirler. Türkiye gibi gelişmekte olan (ve sektörler arasında büyük verimlilik farkı olan) ülkelerde ise hızlı gelişme, sektör bazında verimlilik artışından ziyâde, kaynakların düşük verimli sektörlerden yüksek verimli sektörlere aktarılması ile sağlanır. Bu, işgücünün özellikle tarım ve kayıt dışı faaliyetlerden sanayi sektörüne yönlendirilmesi anlamına gelir. İstihdâm ve refah yaratan büyüme ancak bu şekilde sağlanır. [Nitekim] Türkiye'de ülke genelinde verimliliğin (ve istihdâmın) en fazla arttığı dönemler sanayinin en fazla genişlediği dönemlerdir.***

"[Ne var ki] 2001 krizinden beri sanayide elde edilen verimlilik artışları, küçülme ve konsolidasyon ile sağlandığı için ülke genelinde verimlilik artışı sağlamamakta ve istihdâm yaratmamaktadır. [O nedenle] verimliliği ve istihdâmı artırmak için yapısal dönüşüm şarttır. Sanayi politikasının temel amacı [da] yapısal dönüşümü hızlandırmak olmalıdır."

Prof. Rodrik'in söylediklerinden şu açıkça anlaşılıyor: Türkiye'de, ülke genelinde, verimliliğin ve istihdâmın artırılabilmesi için her şeyden önce sanayi sektörünü genişletmek gerekir. Ama bu yetmez. Sanayideki verimliliğin de kendi içinde artmasını sağlamak şarttır. Bizim sanayi sektörümüz de bunu yapmaya çalışmış; ama verimlilik artışını ***"küçülme ve konsolidasyon"*** ile sağladığı için ***"ülke genelinde verimliliğin artmasını ve istihdâm yaratmayı"*** başaramamıştır...

Bunu nasıl başarabilirdi? Rodrik'e göre, gelişmiş ülkelerin izlediği yol belli: ***"Verimlilik artışını, ancak inovasyon, ARGE ve teknolojik yenilenme ile gerçekleştirebilirler."*** Peki, Türkiye vb. ülkeler için bunun dışında bir yol vardı da bizim sanayimiz o yolu mu izlemedi? Rodrik'in söylediklerinden bu konuda açık bir sonuç çıkarabilmek biraz zor. Hattâ, düz bir okumayla, sanayimiz için günümüzde de birinci önceliğin ***"inovasyon, ARGE ve teknolojik yenilenme"*** olmadığı, önce ne yapıp edip sanayi sektörünü genişletmemiz gerektiği sonucuna da varabiliriz. 'Hele bir sanayimizi genişletelim; sonrası Allah kerim!' Yukarıda alıntılıdığım bölümü gazetelerinden izleyen bazı okuyucular, eminim, böyle düşünmüştür. Ama Sayın Rodrik'in kastının bu olduğunu sanmıyorum. Evet, sanayi sektöründe yeni yatırımlar yapmak ve üretimi hızla artırabilmek Türkiye için gerçekten yaşamsal önemdedir. Ama, bununla eşzamanlı olarak ***"inovasyon, ARGE ve teknolojik yenilenme"*** becerimizi de hızla geliştirmek zorundayız. Bunu başaramadığımızda ne olduğunu yetkili bir ağızdan, TESİD Yönetim Kurulu Başkanı Suat Baysan'dan, dinleyelim:

"... Özellikle tüketici elektroniğinde inanılmaz bir değişim yaşıyoruz. Eskiden tüplü televizyonlarda Türkiye'de yüzde 30'la 40 arasında bir katma değer ürettiyorduk. Birçok parçasını yapabiliyorduk. Ama sonra elektronik o kadar gelişti ki, her şey hazır geliyor. LCD televizyonlara baktığınızda en büyük mâliyet unsuru ekranında. Ekranı yaparken özel çipleri de koyuyorlar. Dolayısıyla biz burada Türkiye olarak katma değer yaratamıyoruz. Elektronik sektöründe teknoloji değişimine Türk sektörü olarak pek ayak uyduramadık. Dolayısıyla da katma değerimiz azaldı." (Cumhuriyet, 10 Ocak 2008)

Biliyorsunuz, tüketici elektroniği sanayii Türkiye'de **hızlı genişleyen** bir sektör oldu. Avrupa pazarlarında çok ciddî bir paya sahip. Ama, kazandığımız para, dolayısıyla da sektörün ayakta

kalabilme şansı giderek azalıyor. Çünkü, sektörü genişlettik; ama bu süreçle eşzamanlı olarak ARGE ve teknolojik inovasyon yeteneğini kazanamadığımız; hep dışarıdan aldığımız elektronik komponentleri Türkiye'de birleştirip dışarıya satma noktasında kaldığımız için, yeterince üretken - yeterince verimli olmadık... Bu kritik noktayı, gelecek hafta, yine bir iktisatçının ağzından biraz daha açmaya çalışacağım.

CBTD. 25 Ocak 2008